

GIZARTE EKINTZA DOAKIEN PERTSONEN ERREALITATEAREN GAINEKO MEZUEI ETA IRUDIEI BURUZKO ORIENTABIDEAK ETA GOMENDIOAK.¹

2013ko abendua

*“Estilo oro hitz egiteko modu bat baino gehiago da: pentsatzeko modu bat da eta, beraz,
inguratzen gaituen errealitateari buruzko judizio inplizitua edo esplizitua (Octavio Paz)*

¹ Dokumentu hau Bizkaiko Elkarriketa Zibileko Mahaiaren 2. proiektuan (“GIZARTE SENTSIBILIZAZIOKO BATERAKO EKINTZA BAT EGITEA”) osatu zen. Dokumentua gizarte ekintzaren eremu eta sektore guztiei aplikatu ahal zaien erreferentzia orokorreko esparru-dokumentu bat izateko helburuz egin da.

AURKEZPENA.

Dokumentu hau Bizkaiko Elkarrizketa Zibileko Mahaiaren 2. proiektuan (“GIZARTE SENTSIBILIZAZIOKO BATERAKO EKINTZA BAT EGITEA”) osatu zen. Gizarte ekintzako entitateen komunikazioari buruzko argitalpenak bilduz eta irakurriz egin zen, eranskinean aipatzen diren erreferentziako dokumentuetan jasota daudenak.

Gizarte eragileek komunikabideei, publizistei eta informazioa transmititzen duten bestelako entitate eta pertsonen zuzendutako gogoeta eta gomendioak dira, gizarte ekintza doakien pertsonen buruz edota beraien desgaitasun, babesgabezia, bazterketa, mendetasun edo arrisku egoerei buruz sortzen diren mezuak edo irudiak direla-eta.

Bibliografia aztertzen badugu, ikusiko dugu gizarte esku hartzeko eremu guztietan gutxienez erreferentziako dokumentu bat dagoela esku hartzea doakien pertsona eta kolektiboen inguruko komunikazioari buruzko planteamendu eta gogoetekin.

Guztiak aintzat hartzen dute komunikazio ekintza koherentea izan behar dela eta erakundeen helburuekin eta eginkizunarekin bat etorri behar dela.

Gizarte ekintzaren eremuan, ukaezina da gizarte ekintza jasotzen duten pertsonengan inguruneak daukan eragina. Beraien inguruneak beraiekin elkarrenergaitzen duen modua pertsona eta errealtate hauen sinismenetan eta gauzak ulertzeko moduetan oinarritzen da.

Horregatik, entitateetako askoren helburu nagusien artean pertsona eta kolektiboekin bizitza osoan zehar elkarrenergaitzen eta konektatzen diren inguruneen (lanekoak, familiakoak, eragile publikoenak, gizarte eragileenak etab) portaerak, jarrerak eta sinismenak aldatzea dago.

Horrela, gizarte ekintzaren eremu guztietan kanpoko komunikazio eragileei zuzendutako orientazioko dokumentuak aurki ditzakegu, baina baita entitatean kanpora begira komunikazio funtzioaren bat daukan edozein pertsonari zuzendutakoak ere. Guztietan:

- Errealitate zehatzak aurkezten dira, gaitasunak, premiak eta esku hartzeko moduak azaltzen eta xehatzen dira, kontsultatu ahal zaien erreferentziako entitateak aipatzen dira, bibliografia, baliabideak eta abar.
- Gomendioak, pistak eta orientabideak eskaintzen dira, kolektibo eta pertsonen egoera aurkezteko eta zabaltzeko. Eta estereotipoak eta aurreiritziak gainditzeko azalpenak eskaintzen dira.
- Adibide zehatzak eta argudiatutako oharak aipatzen dira. Eta sustatu beharreko jarduketak eta ekidin beharreko ekintzak proposatzen dira.
- Kasu askotan, gainera, egokiak ez diren termino edo irudiak eranstean, kritikatzeko eta identifikatzeko dira, eta zuzentzat jotzen diren proposamenak egiten dira.

Hemen aurkezten duguna dokumentu orokor bat da, edozein gizarte ekintza eremutan aplikatu daitekeena.

Hona hemen zenbait printzipio, gizarte ekintzaren eremuko komunikazio ekintzaren eraginkortasuna areagotzeaz gain komunikazio horren helbururako esparru koherente bat eskaintzen dutenak.

Duintasuna: Pertsonak komunikazio helburuen aurretik jartzea.

Komunikazioa pertsonen zerbitzutan jartzea, komunikazioa eraikitze erabil dadila, eta ez pertsonak irudien edo hitzen bidez gutxieteko². Beharrezkoa da pertsonen edo kolektiboaren eta bizi dituzten egoeren irudi umiliagarriak edo estereotipatuak ez erabiltzea, eta lengoia erasotzailea edo mesprexuzkoa ez erabiltzea.

Normalkuntza: Edozein pertsona egon daiteke antzeko egoera batean, hau da, desgaituta, baztertuta, babesgabekuta, mendetasun egoeran edo arriskuan.

Gizarte ekintza jasotzen duten eta hartan parte hartzen duten pertsona eta taldeak normaltasunez aurkeztea, esku hartze publikoaren (osasuna, hezkuntza etab) edo bizitza sozialaren (kultura, ekonomia etab) beste eremu batzuetan bezalaxe.

Parte hartzea: Pertsonaren parte hartzea kontuan izatea komunikazio ekintzan.

Pertsona protagonisten ikuspegia eskaintzea eta ahotsa ematea. Komunikazioa hurbilagokoa eta humanoagoa izatea erraztea.

Profesionaltasuna: Egiari eta haren komunikazio-funtzioari fidel izatea.

Komunikazio-zorroztasunez jardutea, bai komunikazioaren profesionalak, bai gizarte ekintza jasotzen duten kolektibo edo pertsonekin esku hartzen duten beste profesional batzuek (komunikatzaile lanak egiten dituztenean)³, errealitatearen askotarikotasuna eta konplexutasuna erakutsiz gehiegizko sinplifikazioen aurrean, estereotipoak baztertuz, egoerak euren testuinguruan kokatuz eta abar.

Berdintasuna: Pertsona eta kolektiboaren ezberdintasuna, bazterketa edo gutxiespena ekiditen dituzten mezu eta irudi benetakoak.

Gainera, zeharkako moduan aplikatu behar da genero berdintasuna gizonen eta emakumeen errealitatea datuen, testuen eta irudien bidez irudikatzen duen komunikazioan, modu orekatu eta egiazkoan: askotarikotasuna islatuz, genero estereotipoak ez sendotuz, emakumeen esperientzien errealitatea eta heterogeneotasuna baztertu gabe edo ikusezin bihurtu gabe, neutraltasun androzentrikoko ikuspegi baten atzean ezkutatuta.

² <<Ez dirudi zilegi oinarritzko komunikazioari eskatzea edo berarengandik espero izatea desgaitasunak dituzten pertsonen irudia sustatzeko lan egin dezala. Baina etikoki exijitu ahal zaio kontuz joka dezala, ukitutako pertsonen nortasuna ez kaltetzeko>>. Casado, Demetrio. Comunicación social en discapacidad. Cuestiones éticas .y de estilo. Madrid: Real Patronato sobre Discapacidad, 2003, 28. orrialdea.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=-uFDfNBQcVM> CEAR Euskadiren *No dejes enredar* kanpainako bideoa.

GIZARTE EKINTZAREN EREMUKO KOMUNIKAZIO EKINTZARAKO GOMENDIOAK.

Aipatutako gomendioak elkarrekin erlazionatuta daude eta osotasun bat osatzen dute, gizarte ekintzaren errealitateen eta pertsonen inguruko komunikazio ekintza orientatzen duena.

Honela laburbilduko genituzke:

1.- Konfidentziasunerako eskubidea.

Oro har, pertsonei jakinarazi behar zaie identifikazio-datu batzuk jakitera emango direla edo beraiek agertzen diren irudiak sortu eta zabalduko direla. Gainera, jakinarazi behar zaie beraiei argazkiak egitearen, bisitak hartzearen eta abarrekoen aurka agertzeko eskubidea daukatela. Azkenik, beraiei baimena eskatzea funtsezkoa da.

Pertsonei komunikabideetan agertzen den beraien irudia beraiek ezagutu ezin izateko moduan jartzeko aukera eskaintzea, askotan hori nahi dutelako eta horrela beraien intimitatea errespetatzen delako.

Adingabekoen nortasuna errespetatzea beti, adingabekoen babeserako araudia betez.⁴

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Gizarte esku hartzearen edozein egoeratan parte hartzen duten pertsonei xehetasunez jakinaraztea edukiak zabaltzeko jardueretako edo marketineko jardueretako edukiak, aurreikusitako hedapen ekintzak eta irismena, beren irudi publikoa edo iritzia pertsonala uzteko edo ez uzteko erabakia hartzen laguntzeko.	Edozein pertsona bere irudia uztera behartzea. Berariazko adostasunik gabe datu edo artxibo bankuetako irudi grafikoak edo ikus-entzunezkoak erabiltzea edozein motatako informazio edo propaganda edukiak egiteko (inprimatutako bitartekoak, ikus-entzunezkoak, soinua dutenak, digitalak etab), pertsonen irudia jendaurrean hedatzen duten edukiei lotzen dutenak.
Idatzizko baimenak edukitzea, irudiak edo datuak zertarako erabiliko diren azaltzeko. Berariazko baimena, idatziz, eskatzea irudi pertsonalak (grafikoak eta ikus-entzunezkoak) erabiltzeko eta pertsonen datu konfidentzialak tratatzeko. ⁵	Gurasoen edo tutoreen berariazko baimena ez edukitzea (albiste edo egoera positiboetan ere bai) adingabekoen irudiak erabiltzeko (nazionalitatea, inguruabarrak etab gorabehera).
Pertsonen aurpegiak lausotzea berariazko baimenik ez badago, edo pertsona ezagutzea galarazten duten beste bitarteko batzuk erabiltzea.	Pertsonaren inguruneko datuak, bera identifikatzen laguntzen dutenak, ematea: senideei elkarrizketa irekiak egitea, bizilekuaren, lantokiaren eta abarrekoen datuak. Batez ere, pertsonarentzat eduki mingarria izan dezaketen albisteetan.

⁴ Adingabekoen Babes Juridikoari buruzko 1/1996 Lege Organikoa, 4. art.

⁵ Urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoa, adingabekoen babes juridikoari buruzkoa. Abenduaren 13ko 15/1999 Lege Organikoa, datu pertsonalen babesari buruzkoa.

Maiatzaren 5eko 1/1982 Lege Organikoa, ohorerako eskubidearen, norberaren eta familiaren intimitaterako eskubidearen eta norberaren irudirako eskubidearen babes zibilari buruzkoa.

2.- Pertsonak batez ere pertsona gisa erakustea.

Norbanakoak edo kolektiboak aurkezteko “pertsona” hitza erabiltzea. Batez ere, hasi eta bukatu, pertsonak dira. Balio absolutu bat da hori, komunikazio ekintzak ezkutatu behar ez duena. “Pertsona” hitza egoera zehatza baino garrantzitsuagoa izan behar da.

Horregatik, esango dugu pertsonak direla eta desgaitasuna, gaixotasun mentala ... “daukatela” edo pertsonak direla eta mendetasun, bazterketa ... “egoeran” daudela.

Testuinguruak edo ezaugarri pertsonal batek ez dute pertsona ikusezin bihurtu behar. Elementu bat seinالاتu baino ez dute egiten, pertsonaren eta bere egoeraren elementu askoren artean. Elementu hori iraunkorra edo iragankorra izan daiteke.

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Tratu txarrak pairatu dituzten pertsonen buruz eta adineko pertsonen buruz hitz egitea. Edo gizarteratze prozesuetan dauden pertsonen buruz, desgaitasun fisiko edota organikoa duten pertsonen buruz, dibertsitate funtzionala duten pertsonen buruz. Gorpildun aulkia (edo bestelako euskarriak) erabiltzen dituzten pertsonak, mugikortasuna murriztuta daukaten pertsonak, esklerosia / artrosia / arantza bifidoa etab daukaten pertsonak, mendetasun egoeran edo mendetasunik gabe dauden pertsonak.	Adjektibazioa ekidin: “Pobre bat”, “gaixo mentala”, “ezindua”, “tratu txarrak jasotakoa”, “zahar bat”, pertsona desgaituak, desgaitu fisikoak, gutxituak, elbarriak, mendetasuna dutenak, lagunduak, XXX elkarteko gaixoak.
Siglarik gabe hitz egitea: atzerriko jatorriko lagundu gabeko adingabeak, etxerik gabeko pertsonak etab.	Ez erabili siglarik: AJLGA, EGP.
	Ez erabili inoiz mespretxuzko hitzik edo hitz iraingarririk pertsonentzat, edo deskalifikatzailerik, zenbait testuingurutan kolokialak izan daitezkeen arren.⁶

⁶ Zaharra, gutxitua, ezindua, mairua, arlotea, zoroa, desgaitua, hebaina eta abar.

3.- Pertsonak beraien testuinguruan aurkeztea.

Ikusten dena edo gertatzen dena deskribatzeaz edo ilustratzeaz haratago, egoerak testuinguruan kokatu behar dira, deskribatzen edo ilustratzen denaren inguruabarrak eta kausak kontuan izanik.

Pertsona guztiek parte hartzen dute zenbait eremutan. Eguneroko eginkizunetan aurkezteak berdintasun plano batean kokatzen ditu. Egitateak eta pertsonak, bakarrik eta isolatuta, beraien testuingurutik kanpo edo testuingururik gabe, aurkezteak isolamendu irudia, ikuspegi partziala, zehaztasun eskasa eta errealtate eza sortzen ditu.

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak beste pertsona batzuekin edo taldean elkarreragiten erakustea, eguneroko errealtate normalizatzaileetan integratuta.	Gizarte ekintzaren eremuko pertsonak bakarrik eta isolatuta aurkeztea, beste batzuekin harreman txikiarekin edo batere harremanik gabe, edo soilik beren egoera berean dauden pertsonekin harremanetan.
Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak irudi normalizatzaile batetik aurkeztea, arreta pertsonaren errealtate guztietan jarritz.	Arreta pertsona horiek irudikatu ohi dituzten muga edo ikonoetan jartzea: a) gurpildun aulkia, makuluak edo bestelako euskarriak edo osasun-produktuak, desgaitasuna edo mendetasuna dauzkaten pertsonen kasuetan. b) tratu txarren aztarnak babesgabezia dauden pertsonen kasuan. c) gabezia materialen edo bestelako gabezien aztarnak baztertutako pertsonen edo arriskuan dauden pertsonen kasuan.
Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak eguneroko errealtate normalizatzaileetan erakustea (lana, familia, eskola, aisialdia eta abar).	Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak soilik testuinguru horretan eta onuradun pertsona gisa erakustea ⁷ .

⁷ Adibidez, desgaitutako pertsonak gaixotasunari, patologiari edo mendetasunari lotuta erakustea, gaiaren testuinguruak hala eskatzen ez duenean (gai medikoak, osasunekoak).

4.- Ikuspegi erreal eta positiboa: ez biktima ez heroi.

Sarritan, “salaketaren” eta “ikusgarritasuna ematearen” aitzakiarekin, ikuskizun mediatikoak antolatzen dira eta pertsonen intimitatea eta duintasuna kaltetzen dira. Sarritan, modu batean edo bestean beren eskubideak ukatuta dauzkaten pertsonen hitz egiten da, baina halere eskubideak izaten jarraitzen dute.⁸ Ez dugu esan nahi errealitatea eta muga, eragozpen edo gabezia pertsonalak ezkutatu behar direnik, baina errealitatea pertsonaren duintasunetik, ahalmenetik eta gaitasunetik aurkeztu behar da.⁹

Erakutsi errealitate osoen eta egiazkoen mezu eta irudiak, gizarte ekintzan parte hartzen duten pertsonen irudi normalizatua eta positiboa erabiliz. Izan ere beraien errealitatea beste errealitate bat gehiago da beste askoren artean eta beste pertsona bat baino ez da.

Egoera bereziak beste eremu batzuetan bezain “bereziak” direla ulertzeko moduan azalduko dira¹⁰.

Finean, helburuak hauek dira:

- O Pertsonak gizarte ekintzaren eremuan biktima gisa ez aurkeztea. Bizi dituzten egoeretako batzuen gogortasuna edo zailtasuna eta ekar dezaketen sufrimendua ez dira nahikoak sufritzen duten pertsona gisa soilik aurkezteko.

Pertsona dira biktima baino lehenago, eta gaitasun eta errealitate positiboak dauzkate. Ez aipatu zailtasunak mezuetan, kontatu behar den istorioarekin zuzenean lotuta ez badago. Hala bada, ez gara mugetan bakarrik zentratu behar, gaitasunetan ere bai.

- O Ez aurkeztu heroi gisa gizarte ekintzan parte hartzen duten pertsonak (jasotzaileak, boluntarioak, ...) edo “batezbestekoaren” gainera idealizatutako elementu positiboekin. Eremu guztietan pertsona edo talde txundigarriak daude, eta hala onartu behar zaie. Baina errealitate jakin bat bizi duten pertsonak edo kolektiboak idealizatzea kaltegarria izan daiteke, haiek mespretxatzea bezalaxe.

⁸ Zenbait egile. *Guía de estilo para periodistas: pobreza, vulnerabilidad y voluntariado*. Madril: EAPN Madrid, 2010, 17.

⁹ <<Azpimarratu gaitasunak, ez mugak. Adibidez: “gurpildun aulki bat edo finkagailuak erabiltzen ditu” eta “makuluekin ibiltzen da”, eta ez “gurpildun aulki bati kateatuta”, “gurpildun aulkian dago”, “ezberdina”, “jaiotzazko ezberdintasuna” edo “ezindua”. Era berean, ez erabili adjektibo emozionalik, adibidez “zoritarrekoa”, “errukarriak”, etab>>. Realivemedia. Guía para profesionales de los medios de comunicación. Cómo informar sobre personas con discapacidad intelectual, 11. orrialdea.

¹⁰ <<Desgaitasunak eta gizarteak inposatzen dituzten oztopo ugariak gainditzeko, oso inguruabar pertsonal, kultural, hezkuntzazko eta afektibo espezifikoak behar dira, eta pertsona guztiak ez daude horrelakoak edukitzeko moduan. Zentzuzkoena, desgaitasuna duten pertsonak erakustean edo haiei hitza ematean, arrakasta dutenak eta ez dutenak, baina egunero bizitza duina eta ahalik eta normalduena bizitzeko borrokatzen direnak, kontuan izatea da. Hori bai, pertsona izan behar da kontuan, eta ez haren desgaitasuna>>. Fernández Iglesias, José Luis. *Guía de estilo sobre discapacidad para profesionales de los medios de comunicación*. Madril: Real Patronato sobre Discapacidad, 40. orrialdea.

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Izan edo egon aditzak erabiltzea egoera bat azaltzeko. Adibidez: Eskizofrenia <u>du</u>ten pertsonak, mendetasun egoeran <u>dauden</u> pertsonak, bazterketa egoeran edo arriskuan <u>dauden</u> pertsonak, babesgabezia egoeran edo arriskuan <u>dauden</u> pertsonak, entzumenik gabeko pertsonak.	Aditz edo hitz negatiboak erabiltzea: ‘eskizofrenia pairatzen du’, ‘mendetasuna jasaten du’, ‘bazterketak jota’, ‘tratu txarrek markatuta’, ‘gorreriaren biktima’, “adinak zigortua”. Eufemismoak erabiltzea desgaitasunarekin lotuta ez dauden gertaerak gutxiesteko. (Adibideak: “gorreria politikoa”, “administrazioaren autismoa”).
Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak bizitza gozatuz, pozez, alaitasunez erakustea. Pertsona alaiak erakustea, energiarekin, erronkekin eta trebeziekin. Dibertitzen diren eta bizitza gozatzen duten pertsonak. Errukirik sorrarazten ez duten pertsonak, baizik eta itxaropena kutsatzen dutenak.	Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonen irudia erabiltzea gizarte baliabideak edo ekarpenak mobilizatzeko, “errukia, ongintza, karitatea, pena” eta antzeko hitzak erabiliz. Gizarte esku hartzearen eremuko errealitate batzuk ia ezinbestean bizitzaren osotasunari uko egitearekin erlazionatzen dituzten balorazioak egitea. Errukizko tratamenduak eta tratamendu paternalistak erabiltzea, ahaztuta eta isiltasunean sufritzen duten pertsona pasiboak erakutsiz. Negarrez dauden, aurpegia triste duten, mugitu ezinik eta isilik dauden pertsonen irudiak ekidin.
Pertsonak beren gaitasunekin baina giza mugekin ere aurkeztea: “giltzak galtzen dituzte”, “goizean jaikitzea kostatzen zaie”, “egun txarrak dituzte”, “oihukatzen dute”, “nekatzen dira”, “atean <i>sakatu</i> jartzen duen arren atetik tiratu egiten dute” ...¹¹	Pertsonen gaitasunei buruzko irudi partziala eta distortsionatua eskaintzea, protagonistengandik eta gertatzen diren testuinguruan espero ez direlako iritzi publikoan “morboa” sortzen dutenak nabarmenduz. Gizarte ekintzako kolektiboetako pertsonak estereotipo positibo gehiegizkoekin ez idealizatzea, kolektibo horretako pertsona orok nolakotasun berak dituztela ulertzerantz eman gabe: “denak maitekorrak dira”, “oso biziak dira”, “esperientzia handia dute denek”, “barne-mundu zabala eta irudimen handia dituzte”, “ahalegin handia egiten dute”, “denari aurre egiten diote”, “ezinezkoa dena lortzen dute, beste pertsonak baino gehiago”, “oso esker onekoak dira beraien alde egiten duzun edozein gauzatan”.

¹¹ <http://www.youtube.com/watch?v=yEAB-2rLO1A>. Durangoko Xabier Alconeroren bideo honek ideia hori erakusten du.

5.- Pertsonak pertsona aktibo gisa aurkeztea.

Gizarte ekintzako programetan parte hartzen duen pertsona laguntzen jasotzaile hutsa dela erakustea ez da errealitatea islatzea. Irudi horrek, okerra izateaz gain, hartzaileen marjinaltasuna sustatzen laguntzen du.

Gizarte ekintzako prozesuetan, pertsonak, ekintzaren jasotzaileak izateaz gain, parte hartzaile aktibo izan behar dira, eta hala agerrarazi behar da komunikazio ekintzan. Pertsona aktiboak dira, ez bakarrik gizarte ekintzako prozesuan parte hartzeagatik, baizik eta gizartean bizitzako beste alderdi batzuetan parte hartzen eta ekarpenak egiten dituztelako. Komunikazioak pertsona bakoitzaren balioa eta komunitateari egiten dion ekarpena erakutsi behar ditu.

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Gizarte ekintzaren hartzaile diren pertsonen irudi erreal, dinamiko eta normalizatua eskaintzea, arreta gizartearekin duten elkarreraginean eta garapen ekonomiko eta sozialean egiten duten ekarpenean jarritz: lan boluntarioa, garapen etikoaren bultzada, kultura inklusiboa, aukera berdintasuna eta abar.	Gizarte zerbitzuen erabiltzaileen irudi estereotipatu eta estatikoa erreproduzitzea, pasibotasunari eta zerbitzu eta baliabideen mendetasunari lotuta. Gizarte baliabideen kontsumitzaile huts gisa.
Gizarte ekintzaren jasotzaileek hitz egiten, ahotsa duten, besteei zuzentzen zaien eta parte hartzen duten egoeretan azaltzea. Beren bizitzetako protagonista diren pertsonak.	Gizarte ekintzaren hartzaile diren pertsonak beren bizitza edo errealitateetan bigarren mailako eragile edo eragile anekdotiko gisa erakustea. Pasiboki begiratzen, itxaroten edo entzuten ari diren pertsonen irudiak ematea. Edo ahotsik ez duten edo beste batzuek haien orde hitz egiten duten egoerak.
Gizarte ekintzaren hartzaile diren pertsonak beren alde edo besteen alde ekintzak egiten dituzten egoerak erakustea. Euren errealitateari edo euren inguruneari egiten dizkieten ekarpenen gaineko datuak edo informazioa ematea.	Ezer egiten ez duten pertsonen egoerak erakustea, egonean dauden pertsonak, ilaretan, norbaitengandik zerbait jasotzen etab. Honelako titularrak edo edukiak: gizarte ekintza jasotzen duten pertsonak erreklamatzeko, eskatzen, exijitzen, eskuratzen, kobratzen, ... dute.

6.- Komunikaziotik estereotipoak baztertzea eta aurreiritziak ez elikatzea.

Aurreiritziak izatea gauzak behar baino lehenago epaitzea da, gauza horiek benetan ezagutu gabe. Aurreiritzia, berriz, aldeztu aurretik izaten den iritzi sendoa da, sarritan gaizki ezagutzen den zerbaiten aurkakoa¹². Estereotipoak eta aurreiritziak aldatzea zaila da, azkar transmititzen dira, errealitatea sinpletzen dute eta, azkenik, betetzen diren espektatibak orientatzen dituzte.

Errespetuzko jarrera bat sustatzea. Gizarte ekintzaren edozein eremutan, galdetu aldeztu aurretik pertsonari zer behar duen eta berarengana zuzenean jo, ez berarekin dagoenarengana. Pertsona horrek lengoaia erraza eta soila erabiltzea eskatu ahal dizu, edo pentsatzeko eta nahi duena adierazteko denbora behar izan dezake. Heldua bada heldu gisa tratatu behar da, eta ez ume bat bezala.

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Tratamendu partzialak, alarmistak, gupidagarriak, morbosak edo errua leporatzen dutenak baztertzea. Sentsazionalismoak ekiditea, emotibotasunarekin edo gizatasunarekin nahastu gabe.	Hitz erasokorrak erabiltzea, adjektibo negatiboak erabiltzea, eta arbuioa sorrarazten duten irudiak eta mezuak erabiltzea.
Orokortzeak eta manikeismoak baztertu: pertsonen egoeren aniztasuna eta askotarikotasuna erakutsi.	Zehatzak edo errealak ez diren irudi edo mezuetan sakontzea. “Normala” hitza erabiltzea gizarte ekintzan parte hartzen ez duten pertsonak eta hala egiten dutenak erkatzean.
Normalizatzaileak ez diren irudiak eta topikoak saihestu.	Pertsona bat edo pertsona talde bat portaera bati lotzea, eta beti horrela jokatzeko espero izatea. Orokortzea.

¹² Secretariado Gitano Fundazioak ondo esaten duenez, estereotipoak eremu kognitiboan daude, aurreiritziek gure sentimenduak azaltzen dituzte, eta biek portaera baztertzailerak sorrarazten dituzte
<<Psikologia sozialari jarraiki, garrantzitsua da kontuan izatea pertzepzio horiek oso lotuta daudela hiru kontzeptu hauei: estereotipoak, aurreiritziak eta bazterketa.

- Estereotipoek osagai kognitiboa osatzen dute: “Uste dut ijitoak ... direla” (marjinalak, artistak, ...).
- Aurreiritziak, osagai emozionala: “Haiek sentiarazten naute...” (segurtasunik gabe, beldurti...).
- Bazterkeria, portaeraren osagaia: “Ijitoen aurrean honela jokatzeko dut...” (bidegabe).

Zentzu horretan pertzepzioak eta diskurtso sozialak bazterkeriari euskarria ematen dioten mekanismoak erreproduzitzen eta mantentzen dituzte. Mekanismo horien artean hauek daude batez ere: Estereotipo eta aurreiritzien eraikuntza; berez betetzen diren profeziak, bazterketaren ukazioa, biktima errudun bihurtzea, erru guztiak zurriz dituen errudun bat bilatzea, bazterketaren funtzionaltasuna>>.

Guía práctica para periodistas: Igualdad de trato, medios de comunicación y comunidad gitana. Madril: Fundación Secretariado Gitano, 2010, 43. orrialdea.

7. Eskema baztertzailak erreproduzitzen dituzten irudi edo mezuak ekidin. Lengoia ez sexista erabili.

Arreta berezia eman behar zaie transmititzen diren maskulinoaren eta femeninoaren rol eta irudiei, eta batez ere emakumeen irudiari.

Gizarte ekintza jasotzen duten pertsonen buruzko kanpaina eta albiste batzuetan emakumeak ikusezin bihurtzen dira edo protagonismoa ukatzen zaie, bai mezuetan bai irudietan. Genero estereotipoak ere erreproduzitzen dira, gizona ekintzaren erreferentziazko subjektu bakartzat jotzen, eta emakumea haren mendekotzat jotzen.

Lengoiaren tratamendua zaindu behar da, talde mistoak aipatzeko forma maskulinoak erabiltzean emakumeak ikusezin bihurtzen direlako eta bizitzako eremu askotan egiten dituzten ekarpenak ezkutatzeko direlako. Sarri askotan, horrela errealitatea itxuraldatzen da.¹³

BAI, MESEDEZ	HONELA EZ, ESKERRIK ASKO
Gaztelaniaz, aukera hauek konbinatzea edo erabiltzea: a) Generiko errealak edo izen abstraktuak erabiltzea: infancia, alumnado, funcionariado, población, personal, jefatura, tutoría, dirección, secretaría. b) Aditzen forma pertsonalak¹⁴ edo izenordeak erabiltzea: alguien, quién. c) Forma gramatikal bikoitzak erabiltzea (los padres y las madres, los niños y las niñas) edo barrak erabiltzea (las/os niñas/os).	Maskulinoa erabiltzea talde mistoak aipatzean: emakumeak eta bizitzako eremu guztietan egiten dituzten ekarpenak ezkutatzeko dira horrela, eta askotan errealitatea sinpletzen eta itxuraldatzen da.
Gizonen eta emakumeen irudien tamaina, argazkiaren kokalekua, planoak, irudikatutako rolak, jarrera, irudia etab kontuan izatea¹⁵	Nolakotasun ezberdinak erabiltzea emakumeentzat (estetikaren ingurukoak) eta gizonentzat (adimenaren edo indarraren ingurukoak). Gizonak edota emakumeak beti euren genero-rol tradizionalak erakustea.
Bi sexuen lorpenak eta balioak erakustea. Gizonen edo emakumeen presentzia kasu batzuetan modu orekatuan aurkeztu behar da, ez salbuespen gisa¹⁶.	Kolektiboen eta pertsonen errealitatea erakustean gizonen eta emakumeen arteko desorekak ezkutatzeko.

¹³ *Recomendaciones para evitar la invisibilización de las mujeres inmigrantes, y su victimización en las informaciones.* In: Harresiak Apurtuz. Inmigración y medios de comunicación. Manual recopilatorio de buenas prácticas periodísticas. Bilbo: Harresiak Apurtuz, 2007.

Cuéntalo de otra manera: Guía práctica para un uso inclusivo del lenguaje en Lantegi Batuak.

¹⁴ Se recuerda a los usuarios de taxi que soliciten factura. Recomendamos se solicite factura de los servicios de taxi. Cuando uno lee las noticias. Cuando alguien lee las noticias. Al leer las noticias. Cuando lees las noticias.

¹⁵ Guía para una comunicación con Equidad de Género. Mugarik Gabe http://www.berdintasuna.ehu.es/p234-content/es/contenidos/informacion/igualdad_otras_guias/es_guias/adjuntos/guia_mugarik_gabe.pdf

**GIZARTE EKINTZA DOAKIEN PERTSONEN ERREALITATEAREN GAINEKO MEZUEI ETA IRUDIEI
BURUZKO GIZARTE ENTITATEEN ERREFERENTZIAKO DOKUMENTAZIOA¹⁷.**

2013ko abendua

*“Estilo oro hitz egiteko modu bat baino gehiago da: pentsatzeko modu bat da eta, beraz,
inguratzen gaituen errealitateari buruzko judizio inplizitua edo esplizitua (Octavio Paz)*

GIZARTE BAZTERKETAREN EREMUA

Asociación Proyecto Hombre. ¿Cómo mejorar la información sobre drogas y otras adicciones? Guía de estilo periodístico para ampliar y mejorar la información en materia de drogas y otras adicciones. Madril: Gizakia Helburu elkartea, 2011.

http://www.projectehome.cat/wp-content/uploads/GUIA_ESTILO_PROYECTO_HOMBRE_24.pdf

Coordinadora Estatal de VIH-SIDA. Guía de estilo sobre VIH/SIDA. Madril: Coordinadora Estatal de VIH-SIDA, 2011. <http://www.felgtb.org/rs/343/d112d6ad-54ec-438b-9358-4483f9e98868/e8a/filename/2011-cesida-guia-estilo-vih-sida.pdf>

Fundación Secretariado Gitano. Guía práctica para periodistas: Igualdad de trato, medios de comunicación y comunidad gitana. Madril: Fundación Secretariado Gitano, 2010. http://www.gitanos.org/upload/54/77/Guia_Practica_Com_FinalCompleto.pdf

Harresiak Apurtuz. Inmigración y medios de comunicación. Manual recopilatorio de buenas prácticas periodísticas. Bilbo: Harresiak Apurtuz, 2007. http://centroderecursos.alboan.org/ebooks/0000/0323/11_HAR_INM.pdf

Zenbait egile. Guía de estilo para periodistas: pobreza, vulnerabilidad y voluntariado. Madril: EAPN Madrid, 2010. http://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/recursos/2/Guia_Pobreza_Vulnerabilidad_Voluntariado.pdf

EAPN Galicia eta AGARESO. Guía para periodistas: ¿Cómo informar de colectivos en riesgo de exclusión? Santiago de Compostela: Rede Galega contra la Pobreza, 2011. <http://blogs.lavozdeg Galicia.es/nomepidancalma/files/2011/03/manualdeestilo-04-cas-DEF.pdf>

Kazetaritza-estiloko eskuliburua, 2000ko apirilaren 5ean zenbait euskal komunikabideak sinatua, informazioaren tratamenduan etorkinen kultura, eskubideak eta irudia babesteko. <http://www.mugak.eu/observatorio-de-medios/buenas-practicas/manual-de-estilo-periodistico>

Sendín Gutiérrez, José Carlos eta Izquierdo Iranzo, Patricia. Guía práctica para los profesionales de los medios de comunicación: tratamiento mediático de la inmigración. Madril: Subdirección General de Información Administrativa y Publicaciones, 2008.

http://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CDIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.oberaxe.es%2Ffiles%2Fdatos%2F47d1394b65cc8%2FGUIA%2520MEDIOS%2520ELECTRONICANIPO.pdf&ei=IspuUbzbA4HKhAequ4GQCA&usg=AFQjCNGHYI8Yfi31K_wrkCjnWNJz1a3A&sig

Zenbait egile. Guía de estilo para periodistas: pobreza, vulnerabilidad y voluntariado. Madril: EAPN Madrid, 2010. http://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/recursos/2/Guia_Pobreza_Vulnerabilidad_Voluntariado.pdf

Zenbait egile. Periodismo Social. El compromiso de la información. Libro de estilo. Madril: Servimedia, 2008. <http://www.sinpromi.es/uploads/documentos/publicaciones/e19a0d40db27a1acb0a7c37064bf592.pdf>

MENDE TASUNAREN ETA OSASUNAREN EREMUA

CEAFA. Guía de estilo. Salud y medios de comunicación. Alzheimer. Iruñea (Nafarroa): CEAFA, 2006. https://www.pfizer.es/docs/pdf/sala_prensa/guia-estilo-medios-comunicacion-sobre-alzheimer.pdf

Bizkaiko Foru Aldundia. Adineko pertsonak eta komunikabideak Bizkaian. Bilbo: Bizkaiko Foru Aldundia, 2011. http://www.bizkaia.net/home2/Archivos/DPTO3/Temas/Pdf/medios_WEB_ca.pdf

FEDEAFES. Como abordar la salud mental en los medios de comunicación. Ludio (Araba): FEDEAFES, 2012. <http://www.feafes.org/publicaciones/GuiaestiloFEDEAFES.pdf>

Junta de Andalucía. Las personas con trastornos mentales graves y los medios de comunicación. Recomendaciones para una información no estigmatizante. Sevilla: Junta de Andalucía, 2005. http://www.faisem.es/ficheros/guia_medios_comunicacion.pdf

IMSERSO. Imagen de las personas mayores y medios de comunicación. 9. kapitulu. In: Libro blanco del envejecimiento activo. Madril: IMSERSO, 2011. http://www.imsero.es/InterPresent1/groups/imsero/documents/binario/8088_8089libroblancoenv.pdf

IMSERSO. El Alzheimer y otras demencias. Uso del lenguaje en medios de comunicación. Madril: Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioa, 2012. http://www.imsero.es/InterPresent1/groups/imsero/documents/binario/libro_demencias2012.pdf

BABESGABEZIAREN EREMUA.

Zenbait egile. 5. kapitulu, in: Mujer publicada, mujer maltratada. Libro de estilo para informar en los medios de comunicación sobre la mujer. Iruñea (Nafarroa): Nafarroako Emakumearen Institutua, 2003. <http://eciencia.urjc.es/bitstream/10115/4565/1/Mujer%20publicada%2c%20mujer%20maltratada.%20Recomendaciones%20sobre%20el%20tratamiento%20de%20la%20violencia.pdf>

Zenbait egile. Infancia y medios de comunicación. Recomendaciones para el tratamiento de la infancia en los medios de comunicación. Madril: Save the Children eta UNICEF, 2010.

<http://www.savethechildren.es/docs/Ficheros/359/infancia%20y%20medios%20castellano.pdf>

DESGAITASUNAREN EREMUA.

FEAPS kode etikoa www.feaps.org/...sionales/documentos/codigo_etico.pdf

Discapacidad Intelectual y Medios de Comunicación. Aspromanis. 2004. <http://sid.usal.es/libros/discapacidad/9224/8-1/discapacidad-intelectual-y-medios-de-comunicacion.aspx>

Fekoor. Manual para un uso no sexista del lenguaje “Cambiando nuestra percepción del mundo, cambiará el lenguaje”. <http://www.fekoor.com/archivos/201003/manual-uso-no-sexista-del-lenguaje1.pdf>

Fekoor. Código ético: Valores compartidos, actitudes y compromisos éticos. http://www.fekoor.com/archivos/201203/fekoor_codigoetico_vf_130212.pdf

Guía para un uso no discriminatorio del lenguaje en el entorno de la discapacidad. Isabel Frutos Frutos. Fundabem.

http://www.4shared.com/file/94584309/2ebff695/guia_uso_no_discriminatorio_lenguaje.html

Lantegi Batuak Cuéntalo de otra manera: Guía práctica para un uso inclusivo del lenguaje en Lantegi Batuak.

https://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.lantegi.com%2Fwp-content%2Fplugins%2Fdownload-monitor%2Fdownload.php%3Fid%3D426&ei=TASRUb2mD5D70gXrx4H4Bg&usg=AFQjCNF_c3kVEADB7gT3uS-5zBnkKkahtQ&sig2=leSJa4HXO480fygwIHeZcw&bvm=bv.46340616,d.d2k

Casado, Demetrio. Comunicación social en discapacidad. Cuestiones éticas y de estilo. Madrid: Real Patronato sobre Discapacidad, 2003.

<http://www.cursosciapat.com.ar/pdf/biblio-obligatoria/dependencia/clase20/Comunicacion%20social%20sobre%20discapacidad-%20cuestiones%20eticas%20y%20de%20estilo.pdf>

DECLARACIÓN DE SALAMANCA I encuentro de periodismo y discapacidad. 2004ko uztailean 1a (LANEKO ETA GIZARTE GAIETAKO MINISTERIOA).

<http://www.discapnet.es/Castellano/comunidad/websocial/Recursos/Documentos/Tecnica/Documents/554fa38c835e4e0f8bc5f65782030011DeclaracinSalamancaPeriodismo.pdf>

Fernandez Iglesias, José Luis. Guía de estilo sobre discapacidad para profesionales de los medios de comunicación. Madrid: Real Patronato sobre Discapacidad, 2006.

http://sid.usal.es/idocs/F8/FDO18497/medios_comunicacion.pdf

REALIVEMEDIA. [Guía para profesionales de los medios de comunicación. Cómo informar sobre personas con discapacidad intelectual.](http://www.feaps.org/comunicacion/documentos/toolkit_documentos.pdf) http://www.feaps.org/comunicacion/documentos/toolkit_documentos.pdf

Ruiz Rodríguez, Emilio. Actitudes, estereotipos y prejuicios: su influencia en el Síndrome de Down. Propuestas de intervención. Revista Síndrome de Down, 29. bol. (2012).

<http://www.downcantabria.com/revista114.htm>

Reglas de etiqueta frente a una persona con discapacidad. Judy Cohen. United Spinal

Association. 2004. http://www.unitedspinal.org/pdf/etiqueta_disapacidad.pdf

Guía de Estilo periodístico para informar sobre discapacidad. Grupo de Enlace Sectorial de Accesibilidad. Asociación colombiana para el desarrollo de personas con discapacidad

ASCOPAR. 2002ko abendua. <http://invisibles.org.ar>

Información para todos. Las reglas europeas para hacer información fácil de leer y

comprender. 2012 http://www.feaps.org/archivo/centro-documental/cat_view/207-accesibilidad.html

Pautas de Estilo Periodístico sobre discapacidad. Alejandra Nosedá. 2005

<http://archivo.cta.org.ar/Pautas-de-Estilo-Periodistico.html>

Cómo mejorar la comunicación social sobre discapacidad. Guía práctica para entidades.

Antonio Sánchez de Amo eta Susana Marqués. Real Patronato sobre Discapacidad. 2002.

<http://riberdis.cedd.net/bitstream/handle/11181/2824/119207.pdf?sequence=1>

<http://riberdis.cedd.net/bitstream/handle/11181/2824/119207.pdf?sequence=1>...